

УДК 314.51-054.73 (477.83-25):331.5

Внутрішньо переміщені особи в Україні на прикладі м. Львова

С.М. Бубняк¹

У вступі висвітлено актуальність проблематики внутрішньо переміщених осіб на території України та м. Львова зокрема. Наведено статистичні дані щодо їх реєстру на законодавчому рівні. Дано означення внутрішньо переміщених осіб. З'ясовано основні дослідження та науковців, які займаються цією соціальною тематикою. Відтак, на основі отриманої інформації, було окреслено мету статті, а саме – з'ясування основних мотивів та адаптаційний потенціал внутрішньо переміщених осіб на прикладі м. Львова.

В основній частині зазначено опис процедури проведення соціологічного дослідження та здійснено інтерпретацію отриманих емпіричних даних. Таким чином, було з'ясовано, що всі респонденти до моменту переселення проживали в обласних центрах, де були працівниками державних та приватних служб, а також самозайнятими. Серед основних мотивів переїзду в м. Львів домінували: особисті контакти з людьми, які допомагали облаштуватись; м. Львів – це культурне та туристичне місто; легко знайти місце праці в сфері IT-технологій. Проте, серед працевлаштування можна виокремити наступні тенденції: займаються професійною діяльністю, як і на попередньому місці проживання; працюють різноробочими; не працюють – через небажання шукати роботу, вік, стереотипи в свою сторону стосовно попереднього місця проживання. Також важливо підкреслити, що внутрішньо переміщені особи займаються активною громадською діяльністю. Якщо говорити про громадські та державні служби, то активної допомоги з їхньої сторони не спостерігається, внутрішньо переміщені особи всі свої проблеми вирішували та вирішують самостійно.

Як результат, висновки свідчать про те, що внутрішньо переміщені особи поступово адаптуються у м. Львові, адже вони набули нових соціальних зв'язків, здобули нові знання та вміння, опанували місцеві суспільні норми, зрозуміли, що господарем свого життя є вони самі та саме від них залежить подальша їхня доля.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи; мотиви; проблеми; адаптаційний потенціал

The internally displaced persons in Ukraine: Lviv's example

S.M. Bubniak²

The urgency of problems of the internally displaced persons in Ukraine in total and in Lviv in particular has been highlighted in the introduction of the article. Statistical data concerning their registry on the legislative level has been shown. The definition of the internally displaced persons has been given. Main directions of researches and those researchers, who are involved in this social theme, have been found out. Therefore, the purpose of the article has been outlined on the basis of the received information, it is to describe main reasons and the adaptive potential of the internally displaced persons on the example of Lviv.

It has been described in the main part of the article, how the state conducts the survey and makes the interpretation of the empirical data. Thus, it has been found that all respondents before their relocation were the residents of regional centers, where they worked in public and private services, or were self-employed. Among the main motives of moving into Lviv, the dominating ones are: the personal contact with people who helped to settle there; Lviv is a cultural and tourist city; it is easy to find a job in IT technologies. However, the following trends in jobs situation can be seen among the internally displaced people: some are engaged in the same professional activities, as on their previous place of residence; some work as a laborer; some do not work due to the reluctance to seek employment, age or stereotypes about them because of their previous place of living. Also, it is important to emphasize that the internally displaced persons are very active in social activities. Speaking about social and public services, they do not assist actively, the internally displaced persons solve and are solving all their problems by their own.

As a result, the conclusions indicate that the internally displaced persons are gradually adopting in Lviv, as they got new social relations, gained new knowledge and skills, understood local social norms, realized that they are masters of their life and they are the only ones, who determine their future.

Keywords: the internally displaced persons; motivations; problems; adaptive potential

¹ Аспірант; Львівський національний університет ім. Івана Франка, 79000, Львів, вул. Університетська, 1

² Postgraduate; Ivan Franko national university of Lviv, 1, Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine

³ Аспірант; Львівський національний університет ім. Івана Франка, 79000, Львів, ул. Университетская, 1
E-mail: s.bubnyak@ukr.net

Внутренне перемещенные лица в Украине на примере г. Львова

С. М. Бубняк³

Во введении отражено актуальность проблематики внутренне перемещенных лиц на территории Украины и г. Львова в частности. Приведены статистические данные по их реестру на законодательном уровне. Дано определение внутренне перемещенных лиц. Выяснены основные исследования и ученых, занимающихся этой социальной тематикой. Следовательно, на основе полученной информации была обозначена цель статьи, а именно - выяснение основных мотивов и адаптационный потенциал внутренне перемещенных лиц на примере г. Львова.

В основной части указано описание процедуры проведения социологического исследования и осуществлено интерпретацию полученных эмпирических данных. Таким образом, было установлено, что все респонденты к моменту переселения проживали в областных центрах, где были работниками от государственных и частных служб, а также самозанятыми. Среди основных мотивов переезда в г. Львов доминировали: личные контакты с людьми, которые помогли обустроиться; г. Львов - это культурный и туристический город; легко найти место работы в сфере ИТ-технологий. Однако, среди трудоустройства можно выделить следующие тенденции: занимаются профессиональной деятельностью и на прежнем месте жительства; работают разнорабочими; не работают – из-за нежелания искать работу, возраст, стереотипы в свою сторону по поводу предыдущего места жительства. Также важно подчеркнуть, что внутренне перемещенные лица занимаются активной общественной деятельностью. Если говорить о гражданских и государственных службах, то активной помощи с их стороны не наблюдается, внутренне перемещенные лица все свои проблемы решали и решают самостоятельно.

Как результат, выводы свидетельствуют о том, что внутренне перемещенные лица постепенно адаптируются в г. Львов, ведь они получили новые социальные связи, получили новые знания и умения, овладели местными общественными нормами, поняли, что хозяином своей жизни есть они сами и именно от них зависит дальнейшая их судьба.

Ключевые слова: внутренне перемещенные лица; мотивы; проблемы; адаптационный потенциал

Peer-reviewed, approved and placed: 17.11.2016.

Постановка проблеми. Розпочинаючи з 2013 року в Українській державі суттєво змінилось демографічне розміщення людей, відтак змін зазнала структура суспільства. Все це пов'язано із збройним конфліктом на Донбасі та анексією Кримського півострова, що призвело до масового переміщення мешканців цих регіонів. На момент серпня 2015 року в Львівській області зареєстровано 10.426 осіб [3], які офіційно звернулись по допомогу. На жаль, результати досліджень та реєстру відрізняються, адже за даними UNHCR станом на 14 серпня 2015 року в Львівській області зареєстровано 9.900 [1] осіб, а по всій Україні 1.438.000 [1]. Натомість визначити реальну кількість тих, хто переїхав з Криму та Сходу України неможливо.

Стаття 1 Закону України № 921-VIII від 24.12.2015 визначає внутрішньо переміщеною особою громадянина України, іноземця або особу без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [2].

Аналіз досліджень і публікацій. Вирішенням проблем внутрішньо переміщених осіб, в першу чергу, займаються громадські організації, волонтерські об'єднання, а також частково органи місцевого самоврядування. Серед науковців увагу приділяють цій проблематиці такі автори, як: О. Балакірєва, Т. Бондар, Т. Доронюк, Ю. Корнев, Е. Лібанова, О. Міхеева, В. Серєда, А. Солодько, Л.

Хижняк та інші, які зазначають, що внутрішньо переміщені особи в межах України мають різного роду мотиви переїзду та орієнтації на постійне місце проживання чи повернення на свою територію.

Мета дослідження – розгляд основних мотивів та адаптаційний потенціал внутрішньо переміщених осіб на прикладі м. Львова.

Виклад основного матеріалу. Відтак було проведено соціологічне дослідження, яке тривало із 17 лютого 2016 року по 5 квітня 2016 року. В ході дослідження було проведено 9 напівструктурованих інтерв'ю, які проводились із внутрішньо переміщеними особами з Донецька (3 інтерв'ю), Луганська (1 інтерв'ю), кримськими татарами (3 інтерв'ю) та кримчанами (2 інтерв'ю).

Доступ до всієї групи внутрішньо переміщених осіб обмежений, тому доцільно було використовувати метод «снігової кулі». Згідно з цим методом, кожен опитаний респондент рекомендує свого знайомого (в нашому випадку – внутрішньо переміщену особу). Відповідно до цього, вибірка респондентів формується поступово та розгалужується, збільшується як снігова куля. Проте тут має місце таке поняття, як «точка сатурації». Це поняття означає те, що коли інформація починає повторюватись досить інтенсивно у всіх наступних респондентів, то відповідно опитування можна зупинити, адже жодної нової інформації ми не виявляємо. В нашому випадку цей спосіб пошуку респондентів буде ефективним, адже він дозволяє віднайти й опитати якомога більшу кількість людей із цієї категорії. Його використовують коли неможливо відібрати респондентів іншими методами. Так, як сама сукупність є важкодоступною, кожному респонденту було запропоновано назвати одного або

декількох осіб, які входять до цієї групи. І таким чином були опитані представники цієї когорти.

Щодо результатів дослідження, то в ході аналізу інтерв'ю було виділено наступні складові, що вплинули на основні мотиви та адаптаційний потенціал внутрішньо переміщених осіб у м. Львові:

- місце проживання та робота до переселення;
- мотиви переїзду до м. Львова;
- працевлаштування та пов'язані з ним проблеми;
- допомога з боку громади та державних органів (соціальний капітал).

Місце проживання та робота до переселення. Усі, хто переїхав до м. Львова, проживали в обласних містах, де й працювали. Серед них можна виділити три категорії: самостійна зайнятість, працівники на державній роботі та у приватному секторі. Більшість (5 із 9) були самозайнятими: «Я сама з Донецька, в мене дуже великий бізнес там, зараз його немає, точніше є, але там близько 20% залишилося на тій території, яка була ще раніше територією України...» [Анна, 46 років, Донецьк]; «Я переїхала из Крима после референдума... У нас были магазины: у меня был цветочный магазин...» [Олена, 49 років, Євпаторія]; «Я ну жил до этого в Симферополе... в 27 лет я открыл юридическую контору... специализировался на налоговых спорах, специализировался на банкротстве...» [Ярослав, 40 років, Сімферополь]; «Ми з сином виїхали з Луганська... я займалась фотографіями. Ніде так офіційно не працювала. Просто займалась фотографією. І Владик займався фотографією...» [Катерина, 35 років, Луганськ]; «...когда уже было можно приезжать в Крым, переехали мои дедушка и бабушка, а потом уже чуть позже переехал и я... Открыл арт-центр еще свой, где уже создавались подобные коллективы. Уже я не искал, а создавал» [Халіл, 38 років, Крим].

Лише один респондент працював на державній роботі: «Я из Донецка... Я работала в государственной госслужбе в компьютерном отделе, в главном финансовом управлении Донецкой облгосадминистрации» [Ксенія, 31 рік, Донецьк].

Та розглянемо тих, хто працює в приватному секторі: «Я працювала ортодонтом... Вже коли можна було нам заїжджати після того як Радянський Союз упав, то ми переїхали в Крим» [Севіль, 34 роки, Крим]; «Я перукар за фахом, працювала в Сімферополі» [Ельвіра, 30 років, Сімферополь]; «Я из Донецка... Ну я вообще ресторанный менеджер» [Олександр, 42 роки, Донецьк].

Мотиви переїзду до м. Львова. В ході аналізу можна виокремити такі мотиви переїзду до цього міста:

Були знайомі, що допомагали облаштуватись: «На той момент ми з Толиком (друг зі Львова) товаришували, і він один раз просто запропонував, якщо тобі нема куди дітися, то я допоможу тобі. Тому що справді мені їхати нікуди було. В мене всі родичі «кубанські козаки» і вся рідня в Росії. І в Україні у мене практично немає родичів. Спасибі Толику, він поміг мені тут освоїтись» [Катерина, 35 років, Луганськ]; «...у меня выбор между Львовом и Киевом. То есть там, где можно было прокормить свою се-

мью. Я выбрал Львов. Хотя, я не знал чем буду здесь заниматься. Ну знал, что юриспруденцией, не знал в каком формате... Вот приехали сюда, здесь у меня был один из клиентов, которых я обслуживал, фирма, которую обслуживал...» [Ярослав, 40 років, Сімферополь]; «...меня в Киеве не поддержали. И я позвонил во Львов, своему другу Алиму... Буквально в течении нескольких дней он связался с деятелями культуры Львова, ... они сказали, что я могу приехать, и они меня поддержат в моих этих идеях» [Халіл, 38 років, Крим].

Особливість м. Львова як туристичного та культурного міста: «Я називаю свій час у Львові зараз, як така «затяжна відпустка», я не знаю, що я буду робити далі... Я вже колись раніше казала, що якби мені прийшлося вибирати – я би вибрала місто Львів... Воно дуже гарне, це культурна столиця України, і ось я мала змогу приїхати до Львова» [Анна, 46 років, Донецьк]; «Потому что Львов был любимый. Мы сюда ездили как туристы. ...но, тем не менее, вот этот вот дух свободы и патриотизма Украины – вот только здесь» [Олена, 49 років, Євпаторія]; «Получается я у Львові ніколи не була, і коли в нас там сталася ця ситуація, я думала якийсь час перебути, не навжди переїхати, а просто побути. ...я вирішила, що візьму відпустку на два тижні і поїду кудись» [Ельвіра, 30 років, Сімферополь]; «Ми просто поїхали, думали на час пересидіти десь, доки не будемо розуміти, що вже не так страшно, але відбулося те, що відбулося і тому... Ми вже за 2 роки зрозуміли, що не повернемось... залишаємось... Тому, що тут спокійно порівняно з іншими містами... Тут більш-менш однорідна була позиція. Я знала, що тут однодумців буде більше. Просто не хотілось продовжувати ту історію, коли ти знаходишся в суспільстві і не знаєш... як про тебе будуть думати, бо політичні погляди можуть бути дуже різні» [Севіль, 34 роки, Крим].

Серед мотивів переїзду варто також виділити, що у м. Львові в ІТ-сфері, можливо знайти роботу, що і стало причиною переїзду до Львова: «Ну все банально... мы думали, что надо куда-то убежать и муж просто начал искать работу. И то что ему подошло, то что ему предложили из всех вариантов сложилось и именно во Львов приехали. То есть, это не было так осознанно что вот, только во Львов и никуда больше. Мы рассматривали разные варианты, ну это был наилучший, наверное» [Ксенія, 31 рік, Донецьк].

Один з респондентів не планував переїжджати до м. Львова, але склалась так обставина, що він змушений був шукати роботу саме тут, так як після літнього табору його діти навчалися певний час в інтернаті у цьому місті: «Мы приехали во Львов. Здесь они пошли в пионерский лагерь на лето, это они в июне... Искал себе работу, искал еще, и в Киеве тоже приїждав. Здесь пока я все делал, у нас получилось снять квартиру...» [Олександр, 42 роки, Донецьк].

Отже, виділивши мотиви переїзду до м. Львова, серед респондентів найбільше вплинули особисті контакти (на 3 респондентів), які допомогли облаштуватись та культурна й туристична особливість м. Львова (на 4 респондентів). Працевлаштування та пов'язані з ним проблеми. Серед респондентів усі

працювали на місці свого попереднього проживання. У м. Львові спостерігається інша тенденція: 5 безробітних, 3 знайшли роботу та 1 людина залишилась на попередньому місці роботи.

Відтак один з респондентів не змінив своєї роботи, адже досі займається тим бізнесом, який був у Донецьку: «Бізнес, він ще існує. Ми за рахунок нього і живемо, але він територіально розташований на тій території, яку ми залишили. І я не можу його перевезти ні до Львова, ні до іншого міста» [Анна, 46 років, Донецьк]. Крім роботи, не змінився і соціальний статус, хоча і жити стало складніше через велику фінансову витратність: «Я би себе віднесла до середнього класу. Можливо, завдяки тому, що в мене добре виходить економити... Звичайно, що рівень життя змінився, проте значно не знизився» [Анна, 46 років, Донецьк].

Серед тих, хто не знайшов роботу, варто виокремити такі причини: небажання шукати роботу, регіон переселення та вік. Розглянемо детальніше кожну з них. Отже, переїхавши до м. Львова, деякі з респондентів хотіли відпочити від роботи і не шукали її: «Честно сказать – нет. Я не планировала работать. В принципе, я хотела отдохнуть немного от той моей жизни, вот... Это хорошо, да. То есть, в принципе, если я захочу найти работу, я думаю, что я смогу. Там подтяну свой уровень немного, во Львове я думаю, это не такая проблема» [Ксенія, 31 рік, Донецьк]; «Зараз я навіть ніде не працюю. Я не можу піти в перукарню, бо в мене немає бажання продовжувати такий шлях, як був у Сімферополі. Я люблю свою професію. Просто, я не хочу так працювати, як там працювала... Останніх вісім років, це суцільна робота. Тобто я дуже багато працювала, я була дуже втомленою і зараз напевно такий час настав, що я просто жалію себе» [Ельвіра, 30 років, Сімферополь].

Якщо говорити про проблеми з працевлаштуванням через те, що ця людина внутрішньо переміщена особа, як часто називають «переселенець». Це такий досвід був лише в одного респондента: «Ну опять же я повторюсь. Дела в том, что если вы хотите на хорошую работу устроится, с хорошей заработной платой, получить знания, которые вы можете и знаете. То есть очень сложно найти, не то что по своей специальности... а тяжело найти и по своей специальности, и не достаточно нормально заработной платы. А потому что опять. Всё обсуждена тем что из Схода... Это может быть не сразу тебя в глаза говорится, либо падводится, либо через некоторая время говорятся» [Олександр, 42 роки, Донецьк].

Отже, ми можемо зауважити, що регіон походження респондентів не впливає на працевлаштування. Жодним чином не сприяє і не перешкоджає у працевлаштуванні. Серед респондентів було виявлено, лише один негативний випадок, коли йому відмовляли у працевлаштуванні через те, що він переїхав зі Сходу країни. Тому можемо стверджувати, що успіх працевлаштування залежить від самих респондентів та їхнього бажання знайти хорошу роботу, яка б задовільняла їхні амбіції та матеріально забезпечувала їх належне становище у суспільстві. Також лише один респондент не зміг знайти роботу через вік: «Основ-

ная проблема в том, что я так и не смогла найти работу. Основная проблема в том, что мне сорок восемь лет, мужу моему тоже сорок восемь лет. В таком возрасте очень трудно найти работу. Все хотят, чтобы был опыт работы, были люди до, скажем так, тридцати пяти лет» (Олена, 49 років, Євпаторія).

Щодо досвіду працевлаштованих респондентів, то: «Намагалась себе реалізувати як фотограф. І тоді ми зробили проект «Птах з одним крилом» про аутистів, щоб розкрити проблему аутизму. Навіть не проблему, а життя аутиста, що аутист відчуває. Згодом, зробили виставку в Кофейні і після цієї виставки вже пішли інші проекти» [Катерина, 35 років, Луганськ]; «Вместе с другими активистами создали Крымскую хвилью, общественную организацию. Я, как юрист, составлял все документы, вот, мы ее зарегистрировали и после того, как где-то через пол года после того, как появился здесь Крым SOS» [Ярослав, 40 років, Сімферополь]; «Мы проводили много культурных событий. У нас был такой проект – он назывался «Музыкальный колаборат». Такое провокационное название, где мы смешивали в одной музыкальной композиции крымскотатарский и украинский... Открыли общественную организацию «Крымский дом во Львове» – крымскотатарский культурный национальный центр и тоже множество проектов организовали. Шчас я работаю в Крым SOS. Я как раз занимаюсь и вопросами интеграции. И мой опыт интеграции через культуру» [Халіл, 38 років, Крим]. Ці респонденти, не чекаючи допомоги від влади та інших людей, самостійно проявляли ініціативу для налагодження свого життєвого шляху в цьому місті.

Варто зазначити, що серед внутрішньо переміщених осіб проявляється висока громадська активність: «Країна мрій» - один з проєктів, такий великий був наш. Може, ви бачили по телекранах, коли діти з Заходу та Сходу писали листи одне одному. Понад 3 тисячі листів було. Ми ще в мене вдома їх розмальовували. Це була дуже гарна ідея. От і ми взяли грант на безкоштовні майстер-класи для дітей» [Анна, 46 років, Донецьк]; «Другого квітня організуватимемо заходи до «Дня аутиста», бо важливо, щоб про це знали» [Катерина, 35 років, Луганськ]; «Зараз найголовнішим хобі є це громадська діяльність. Така активна... Надихає, що ти робиш щось корисне. Особливо коли це і емоції, і відчуття, що ти добре робиш» [Севіль, 34 роки, Крим]; «А сейчас громадський діяч, мы немного получается женой поменялись с ролями» [Олександр, 42 роки, Донецьк].

Переїхавши до м. Львова, внутрішньо переміщені особи мали можливість побачити відмінності між ними та львів'янами. Основною відмінністю, яка проявляється і в роботі, і в побуті – те, що львів'яни повільніші, вони нікуди не поспішають та ведуть спокійний спосіб життя: «Ну, якщо так казати, то не важко помітити, що ми швидкі, а львів'яни достатньо повільні. Ну не знаю. Я не вважаю, що це погано. Просто ми швидкі. В мене починався робочий день в 8 годині (тобто дітей відводила у 8 годині) і в 9 я йшла на роботу... Я не можу також зрозуміти, чому тут все роблять у останній момент» [Анна, 46 років,

Донецьк]; «Тут люди нікуди не спішать, бо в Луганську я весь час спішилась, а тут спокійно» [Катерина, 35 років, Луганськ]; «Ритм життя, що в нас сонце раніше встає і раніше заходить, і відповідно, тут ти не можеш, так рано вставати. Потому що, сонце в нас проснулося вроді, а сонця ще нет» [Ксенія, 31 рік, Донецьк]; «Ну, і звичайно, коли я приїхала сюди – вже стикнулася з людьми, я зрозуміла, я побачила навіть дуже таку схожість з моїм народом – з кримськотатарським, ну я кримська татарка, з гостинністю» [Ельвіра, 30 років, Сімферополь]; «У нас дуже короткий сезон для роботи... Потому ми зависли - все зависло от туристів. Сезон был коротким. Не смотря на то, что Крым мог бы быть, сезон мог бы быть круглым, но он все равно три месяца. И потому, нам решения надо было принимать очень быстро, в течении трех месяцев. То есть задумали – сделали. Долго не обсуждаем. Во Львове сезон круглый год. Туристический, любой, и поэтому здесь думают, размышляют очень долго. Не сказать, что это плохо. Многие говорят, что это плохо. На самом деле это не плохо, это так, просто по-другому» [Халіл, 38 років, Крим].

Ще однією особливістю, яка притаманна м. Львову, було те, щоб працевлаштуватись, більшу роль відіграють знайомства, родичі, аніж професіоналізм та досвід: «Здесь такой менталитет, что кум, брат, знакомства, вот такие вот связи – играют очень важную роль» [Олена, 49 років, Євпаторія]; «Я звертався везді потому, что у меня не было выбора – раз, и здесь я никого не знаю – мне было не стыдно. Ну, то есть, грубо говоря, я не мог там встретить начальника какого-то центра занятости и он «Славик, а ты че здесь делаешь?» [Ярослав, 40 років, Сімферополь]; «Здесь дело в том, что город маленький и могу сказать, что здесь... что коррупция, а значит здесь свой своего подтягивает. Ты просто так, здесь не устроиться к сожалению. По моей специальности и так, в принципе, на хорошую работу, не устроиться без протекции и без знакомств...» [Олександр, 42 роки, Донецьк].

Кожен, хто приїхав до м. Львова, мав певний досвід, цінності та норми, які сприяли їхньому облаштуванню у місті і, звичайно, відігравали важливу роль у пошуку роботи: «Я ніколи не працювала на державу, на державній роботі, я ніколи не працювала на когось. Я так звикла, що працюю в довільний час, сама на себе. Я можу працювати і 12, і 14 годин, але при цьому сама розпоряджаюсь своїм робочим графіком. Якщо чесно, то я не уявляю як працювати та жити на 2000 гривень в місяць. Тому, стараюсь якось тримати себе в «тонусі» стосовно бізнесу» [Анна, 46 років, Донецьк]; «Під час фотосесій я спілкуюсь із людьми, для того, щоб передати через фотографію почуття» [Катерина, 35 років, Луганськ]; «Я, в принципі, тільки покладалася на свої зусилля, мені ніхто ні в чому не допомагав. І я, в принципі, якщо чесно, вважала, що не заслуговую на допомогу» [Ельвіра, 30 років, Сімферополь]; «Я люблю свою роботу, я її роблю хорошо, я її роблю дорого і я її роблю самостійно. ...мне никогда не хватает маленького участка работы. Но с другой стороны, по большому

счету, я бы за тебя всю работу и делал потому, что мне это нравится, мне это горит и так далее... профессионализм – та вещь, которая спасает тебя в любой ситуации. Поэтому профессионализм – это для нашей семьи, знаете, такое первоочередное...» [Ярослав, 40 років, Сімферополь]; «Мой опыт по организации культурных событий мне очень помог. Потому, что я имел уже какой-то опыт как это все делается, поэтому я очень легко здесь адаптировался... Я сначала очень комплексовал из-за того, что у меня вообще нет никакого образования. Потом я понял, что на самом деле это скорее преимущество. Я не огражден какими-то рамками своего образования... Так, как у меня нет образования, я не стеснялся и работал всегда на всех работах... Я всегда жил, приехав в Крым, и приехав во Львов, я всегда понимал, что: мне никто ничего не должен, то есть я всего должен добиться сам» [Халіл, 38 років, Крим]; «Нет, ну, во-первых, вы знаете я такой человек, что ну как бы привык постоянно работать. Мне тяжело было сидеть во Львове и ждать что, когда возьмут на работу» [Олександр, 42 роки, Донецьк].

Допомога з боку громадських та державних організацій. Звичайно, що кожний, хто приїздить на нове місце потребує допомоги, адже облаштуватись самостійно досить складно. З реєстрацією документів, пошуком житла та роботи, навіть, здавалось похід до лікаря, і то у внутрішньо переміщених осіб вимагає складності.

Отже, серед державних служб щодо допомоги з облаштуванням не було жодних проблем, а от з пошуком роботи, то тут не проявляли надмірної активності, та й допомога від держави була такою мізерною, що приходиться самостійно вирішувати проблеми: «Со службами никогда не возникало никаких проблем... А от центр занятости, центр вильных людей, центр... как они сейчас называются... деловых людей. То есть он везді, везді ходил, обращался. Где приглашали на собеседование, говорили: «Да, спасибо, мы вам перезвоним». Никто не перезвонил» [Олена, 49 років, Євпаторія]; «Вічно там телефонують, запрошують на дитячі свята раз на пів року. Інколи виходить поїхати, інколи ні. Були виплати, але там так зроблено, що я не розумію як їх отримати насправді. Платили пів року, потім не платили, потім... там система така, що не всі знають як кому бути» [Севіль, 34 роки, Крим]; «Ну, на початку, коли я переїхала, мені допоміг соцзахист розміститися, от... Ше колись казали, що є виплати в нас соціальні якісь, я отримувала 400 гривень на протязі трьох-чотирьох місяців, через те, що я не працювала, мені там зменшили, потім скасували взагалі, тобто це було не довго... А ще я стояла в центрі зайнятості. Я думала, може я все ж знайду якусь цікаву для себе роботу, але так само все безрезультатно якось було» [Ельвіра, 30 років, Сімферополь]; «Сейчас еще я стал в центр занятости. Я прекрасно понимаю, что то есть, не как он мне не поможет... Ну, то, что государство там выплачивает на детей суммы, я не помню, там триста-четириста гривень я не буду обманывать та просто. Конечно, большое спасибо, но как бы не сильно нас поддерживают. Спасибо

хотя бы за его деньги. Ну, конечно, при нынешний жизни его так от» [Олександр, 42 роки, Донецьк]. Як результат, ми можемо стверджувати, що служби зайнятості не активно сприяють пошуку роботи для внутрішньо переміщених осіб у м. Львові. Звичайно, що крім різноманітних служб відіграє важливу роль особиста активність в пошуку роботи та допомога друзів, знайомих або просто небайдужих людей: «Сам ищу, естественно это сайты, это уже какие-то даже более-менее знакомства. Какие то уже приобрел почти за 2 года... Большинство мы как-то общаемся между собой... И так сайты работают, ну и резюме...» [Олександр, 42 роки, Донецьк]; «Більше всіх мені допомагав «Карітас», також львівські волонтери. Ми у них получали продуктові набори. Також недавно появилась «армия спасения», а також церковні волонтери – у них можна отримати речі, іноді продуктові набори. На початку усі інстанції допомагали, а зараз уже набагато менше. Це вже їм стало не цікаво» [Катерина, 35 років, Луганськ]; «Спочатку, коли я приїхала була допомога від фонду, але я працювала там. Мені пощастило, що мене взяли на роботу, працювала пів року. Врятувало, що на ці гроші жили...» [Севіль, 34 роки, Крим]; «И так же были друзья друзей, которые стали теперь уже нашими друзьями вот, они

тоже помогали, чем могли» [Ксенія, 31 рік, Донецьк]; «Мне пришлось столкнуться с доброжелательностью людей, которые по, чисто по-человечески, меня жалели, да...но люди помогали, дай Бог им здоровья» [Ярослав, 40 років, Сімферополь].

Висновки. Таким чином, майже за два роки життя на Заході України, можна сказати, що внутрішньо переміщені особи поступово адаптуються у м. Львові, адже вони набули нових соціальних зв'язків, здобули нові знання та вміння, опанували місцеві суспільні норми, зрозуміли, що господарем свого життя є вони самі та саме від них залежить подальша їхня доля. Також цікавим є той факт, що серед респондентів практично кожний зазначав, що особисті зв'язки сприяли їхньому працевлаштуванню та освоєнню на новому місці проживання. Тому, серед респондентів проявляється досить висока активність у здійсненні трудової діяльності та у провадженні громадського життя. Незважаючи на те, що ще не усі труднощі у їхньому житті подолано, а саме життя на новому місці проживання ще недостатньо організовано, варто сказати, що попри ці недоліки внутрішньо переміщені особи продовжують рухатись, продукувати нові суспільні ідеї, розбивати стереотипи щодо самих себе та налагоджувати повноцінно активне життя.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Дані UNHCR ООН (серпень 2015). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://unhcr.org.ua/en/2011-08-26-06-58-56/news-archive/1244-internal-displacement-map>
2. Закон України про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
3. Проблеми соціальної захищеності ВПО у регіоні: оцінка та аналіз (за результатами досліджень у Львівській області). Львів. – 2015. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/Sadova-6.07.2015.pdf>
4. Результати соціологічного дослідження проведеного з внутрішньо переміщеними особами в період з 17 лютого 2016 року по 5 квітня 2016 року. Львів. – 2016.

REFERENCES:

1. Dani UNHCR OON (serpen' 2015). [Data UNHCR UN (August 2015)]. Access Mode: <http://unhcr.org.ua/en/2011-08-26-06-58-56/news-archive/1244-internal-displacement-map> (in Ukrainian).
2. Zakon Ukrainy pro zabezpechennya prav i svobod vnutrishn'o peremishchenykh osib. [Law of Ukraine on the rights and freedoms of the internally displaced people]. Access Mode: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> (in Ukrainian).
3. Problemy sotsial'noyi zakhyshchenosti VPO u rehioni: otsinka ta analiz (za rezul'tatamy doslidzhen' u L'vivs'kiy oblasti). [The problems of the social security of the IDPs in the region: assessment and analysis (based on research in the Lviv region)]. Access Mode: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/Sadova-6.07.2015.pdf>. L'viv. – 2015 (in Ukrainian).
4. Rezul'taty sotsiolohichnoho doslidzhen'ya provedenoho z vnutrishn'o peremishchenymy osobamy v period z 17 lyutoho 2016 roku po 5 kvitnya 2016 roku. [The results of sociological research conducted among the internally displaced persons in the period from 17 February 2016 to 5 April 2016]. L'viv. – 2016 (in Ukrainian).